

Václav IV. a Dolní Lužice v písemnostech postupimského archivu¹

Tereza Dufková

WENCESLAS IV AND LOWER LUSATIA IN POTSDAM ARCHIVE DOCUMENTS

The government of Wenceslas IV is often viewed stereotypically, more or less negatively, which applies equally to the personality of the Czech king. Because of her broader interest in this monarch, the author attempts to explore one aspect of his government, namely Wenceslas's relationship with the neighbouring Lands of the Bohemian Crown. Lower Lusatia, hitherto an ignored Crown Land, served as a model. The main objective of this study is to take stock of the ruler's documents concerning Lusatia dating from 1364–1419. The collections in the Brandenburg Regional Archives in Potsdam, where the vast majority of the documents for Lower Lusatia is deposited today, serve as the main guidelines to me.

KEYWORDS:

Wenceslas IV; Luxembourgs; Lower Lusatia; Czech Crown; Crown Lands; ruling power; ruler's documents

Politika Václava IV. vůči vedlejším zemím dosud nebyla kompletně zpracována a nikdo se také nezabýval osudy Dolní Lužice, připojené k České koruně v posledních letech vlády Karla IV. A protože mě již delší dobu zajímá způsob vlády Václava IV., který bývá posuzován stereotypně, více méně negativně, rozhodla jsem se blíže proniknout do jeho vztahu ke korunním zemím. Jako východisko bádání jsem si zvolila právě opomíjenou Dolní Lužici. V první fázi výzkumu jsem se zaměřila na Václavovu písemnou komunikaci s Lužicí, respektive na králova ustanovení a výnosy. Vyšla jsem z dostupných edic a písemností uložených dnes v Braniborském zemském hlavním archivu v Postupimi (*Brandenburgisches Landeshauptarchiv Potsdam*, dále jen BLHA), neboť Dolní Lužice je součástí spolkové země Braniborsko. Fondy zmíněného archivu nejsou z české strany příliš badatelsky využívány, ač se zde nachází velké množství pramenů bohemikálního charakteru, z dob příslušnosti Dolní Lužice (1368/70–1635) a Braniborska (1373–1415/17) k České koruně.² Větší pozornost jim věnoval pouze Luděk Březina pro své dolnolužické studie k 16. století.³

1 Studie vychází z dílčích poznatků mé diplomové práce: Tereza DUFKOVÁ, *Korunní země vzdálená a neznámá. Dolní Lužice v politice Václava IV.*, diplomová práce obhájená na FF UK, Praha 2018, vedoucí práce Lenka Bobková, dostupné online: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190858> [náhled 20. 11. 2018].

2 Nejnověji k postupimskému archivu Falko NEININGER, *Quellen zur Geschichte der Niederlausitz in böhmischer Zeit (bis 1635) im Brandenburgischen Landeshauptarchiv in Potsdam*, in: Lenka Bobková — Jana Konvičná (edd.), *Rezidence a správní sídla v zemích české koruny ve 14.–17. století (Korunní země v dějinách českého státu [dále jen KZ], III)*, Praha 2007, s. 511–523.

3 Zejména Luděk BŘEZINA, *Mezi králem a stavy: Dolnolužické zemské fojtství na prahu novověku (1490–1620)*, Praha 2016.

Počátky novodobého uspořádání dolnolužického archivu spadají do dvacátých let 20. století. Až do roku 1958 sídlil v Lübbenu, někdejší rezidenčním městě fojtů a místě stavovských shromáždění. Jeho ředitelem byl několik let přední dolnolužický historik Rudolf Lehmann. Po roce 1958 byl archiv vtělen do braniborského zemského archivu se sídlem v Postupimi. Spolu s ním se několikrát stěhoval v rámci širšího okruhu v Postupimi, až našel místo — snad již trvale — v moderní budově v městské části Postupim-Golm, areálu postupimské univerzity.⁴ Archiv disponuje velmi přehlednou databází pramenů, která je v regestech dostupná na internetu. Projekt však není ještě dokončen a v některých fondech se zatím vyhledávat nedá. Intenzivně se pracuje na skenování nejstarších listin, zatím jsou však dostupné pouze z badatelný archivu.⁵

Pro moji práci byly stěžejní fondy zahrnující nejstarší dolnolužické listiny, jimiž se před časem intenzivně zabýval Rudolf Lehmann.⁶ Nejvíce listin pro václavské období se dochovalo ve fondu města (*Städte*),⁷ dílčí královské písemnosti lze dohledat také v sekci panství (*Herrschaft*).⁸ Listiny určené církevním institucím (*Geistliche Institutionen*) náležejí do souhrnné sekce Dolní Lužice.⁹ Celkem se podařilo dohledat čtyřicet jedna písemností Václava IV. Pro lepší přehlednost textu jsou jednotlivé listiny krále prezentovány tematicky dle příjemců, tedy písemnosti vydané králem pro města, šlechtu a konečně církev. Na konec textu je umístěn přehledný katalog písemností všech dolnolužických listin Václava IV., dnes uložených v archivu. Soupis obsahuje stručné regesty a základní popis písemnosti, s odkazy na příslušné edice. Diplomatař postihuje též kancelářské poznámky na plikách listin, zpracovány nebyly registrační poznámky na dorsu písemností.

LUŽICE V RUKOU LUCEMBURKŮ

Císař Karel IV. se od počátku své vlády pokoušel připojit Dolní Lužici k České koruně. Velmi důležitým krokem ke konečnému získání markrabství byla série spojeneckých smluv z šedesátých let, kdy král uzavřel dohody s braniborským markrabětem Ludvíkem Římanem († 1364), synem Ludvíka Bavora, v nichž byly mimo jiné uznány dě-

4 F. NEININGER, *Quellen*, s. 511–513.

5 Webové stránky postupimského archivu: <http://blha.brandenburg.de/> [náhled 20. 11. 2018]; databáze archivu dostupná online: <http://recherche.im.blha.de/volltextsuche.aspx> [náhled 20. 11. 2018].

6 Ediční práce výběrově: Rudolf LEHMANN (ed.), *Die Urkunden des Gubener Stadtarchivs in Regestenform*, in: *Niederlausitzer Mitteilungen* 18, 1927, s. 1–160; TÝŽ, *Urkundenbuch des Klosters Dobrilugk und seiner Besitzungen* (Urkundenbuch zur Geschichte des Markgraftums Niederlausitz II), Leipzig 1941; TÝŽ, *Urkunden des Luckauer Stadtarchivs in Regesten*, Berlin 1958; TÝŽ, *Urkundeninventar zur Geschichte der Niederlausitz bis 1400*, Köln — Wien 1968.

7 6. Epochenübergreifende Bestände — 6.1. Städte — Rep. 8.

8 6. Epochenübergreifende Bestände — 6.2. Herrschafts-, Guts- und Familienarchive — Rep. 37.

9 1. Kurmark, Neumark, Niederlausitz bis 1806/16–1.3. Niederlausitz — 1.3.2. Untere Behörden, Institutionen — Rep. 10 Geistliche Institutionen.

dické nároky dvouletého následníka Václava IV. Císař poté s finanční pomocí knížete Bolka II. Svídnického vykoupil Lužici z wettinské zástavy a získal tím práva k celé zemi. Doživotní správu pak Karel svěřil právě svídnickému vévodovi. K naplnění ujednání došlo v roce 1364, kdy byla Vilémovi Míšeňskému císařem vyplacena celá zástavní částka. Právě k roku 1364 se datuje vznik prvních listin Václava IV.

Kartami velmi zamíchala náhlá smrt Ludvíka Římana. Jeho mladší bratr Ota se přimkl k císaři a již v říjnu 1367 mu celou Dolní Lužici prodal. Záhy se vzdal i veškerých svých nároků na markrabství ve prospěch následníka trůnu Václava a slíbil císaři loajalitu všech obyvatel dolnolužické marky. Rok 1367 byl pak logicky důležitým mezníkem ve vydávání Václavových listin. Smrtí svídnicko-javorského vévody Bolka v roce 1368 pak země dle dohody zcela připadla Lucemburkům a Karel ji roku 1370 inkorporoval k České koruně. Hlouběji zasáhnout do poměrů v zemi ale císař nestihl, protože ho více poutaly starosti k Braniborsku. Když roku 1378 zemřel, spočinula tíha jeho dědictví na bedrech jeho synů, především nejstaršího Václava IV.¹⁰

Česká koruna však byla teprve na začátku své existence a nebylo lehké prokázat její politicko-teritoriální funkčnost. Karel, aby předešel sporům mezi svými potomky, sestavil testament neboli nástupnický řád, v němž vymezil všem žijícím Lucemburkům podíl na celé lucemburské říši, a stanovil pravidla možné posloupnosti na místě jejího nejvyššího představitele, českého krále. Dolní Lužice měla být podle jeho ustanovení rozdělena tak, že její západní polovina měla připadnout pod bezprostřední moc Václava IV., východní část měl držet jako léno českého krále Karlův nejmladší syn Jan Zhořelecký.¹¹

Dolní Lužice pravděpodobně stála po celou dobu vlády Václava IV. na periferii jeho zájmu, nicméně v obrazu České koruny ji nelze zcela opomenout. Šlo o zemi nepříliš bohatou, protkanou vodními toky, močály a bažinami, od nichž Lužice odvozuje i svůj název. Na rozdíl od jižněji situované Horní Lužice s bohatými městy zde měla významnější postavení šlechta, hospodářsky zaměřená především na zemědělství. Mezi nejsilnější lužické rody patřili například páni z Cottbusu, ze Strehle (vymřeli 1384), z Bibrštejna nebo z Ilburgu. Mezi zeměpanskými městy dominovalo Luckau, Guben či Sommerfeld (Lubsko).¹²

10 K získání Dolní Lužice podrobněji například Lenka BOBKOVÁ — Luděk BŘEZINA — Jan ZDICHYNEC, *Horní a Dolní Lužice*, Praha 2008, s. 66–68.

11 Testament z roku 1376 otiskl Ludwig SCHLESINGER, *Eine Erbtheilungs- und Erbfolgeordnungsurkunde Karls IV.*, Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen 31, Praha 1893/1893, s. 1–13; verze z roku 1377 in: Fritze QUICKE, *Un testament inédit de l'Empereur Charles IV. (18 octobre 1377)*, Revue Belge de philologie et d'histoire 6, 1927, č. 1–2, s. 256–257.

12 K Dolní Lužici výběrově: Gustav KÖHLER, *Ueber den Namen Ober- und Nieder Lausitz*, Neues Lausitzisches Magazin (dále NLM) 20, 1842, s. 49–52; Rudolf LEHMANN, *Geschichte der Niederlausitz*, Berlin 1963; Ulrike HOHENSEE, *Die Inkorporationsurkunde Karls IV. für die Niederlausitz — Echtheitsfragen*, in: Peter Moraw — Eberhard Holtz — Michael Lindner (edd.), *Akkulturation und Selbstbehauptung. Studien zur Entwicklungsgeschichte der Lande zwischen Elbe/Saale und Oder im späten Mittelalter (Berichte und Abhandlungen, Sonderband 6)*, Berlin 2001, s. 257–286; Klaus NEITMANN, *Im Schatten mächtiger Nachbarn. Politik, Wirtschaft und Kultur der Niederlausitz zwischen Böhmen, Sachsen und*

Panovníka v Dolní Lužici — podobně jako v Horní Lužici — zastupoval jím jmenovaný zemský fojt (něm. *Vogt, Landvogt*, lat. *capitaneus*). V době rozdělení země fungovaly dva fojtské úřady. Kompetence zemských fojtů měly svůj základ v době, kdy Lužice patřila braniborským Askáncům, ale jejich podobu lze písemně doložit až pro pozdější dobu.¹³ Politicko-správní rozdělení skončilo smrtí Jana Zhořeleckého v roce 1396, kdy se celá země vrátila pod vládu Václava IV. Na scénu ale vstoupil moravský markrabě Jošt, jemuž se podařilo získat správu nad Lužicí (1399) a ponechal si ji až do své smrti v roce 1411. V Dolní Lužici si její vládcí nikdy nepostavili vlastní sídlo, ani jednoznačně neurčili správní centrum země, tj. sídlo fojtského úřadu. To jenom dokládá nepevnou správní strukturu země, se kterou se museli potýkat všichni dolnolužičtí správci.¹⁴

PÍSEMNOSTI VÁCLAVA IV. V POSTUPIMSKÉM ARCHIVU — MĚSTA A MĚŠŤANÉ

Nejvíce listin Václava IV. se v Postupimi dochovalo pro dolnolužická města. Podpora ze strany krále nemusí překvapovat, protože města obecně tvořila jak finanční, tak vojenskou oporu panovnické moci. Mezi dolnolužickými městy co do počtu přijatých královských listin zaujímá dominantní postavení královské Luckau, pro které registrujeme dvanáct dochovaných královských písemností vydaných mezi lety 1367–1414. Zájem o město mohl být dát hned několika důvody. Již císař Karel IV. si město velmi oblíbil a lze soudit, že zde chtěl vytvořit rezidenční sídlo lužických markrabat a centrum správních úřadů, tento záměr však nestihl realizovat. Václav IV. po smrti otce vědomě Luckau a je možné, že v duchu otcových představ zde zamýšlel vytvořit sídlo lužického markrabství.¹⁵

První listiny Václav IV. městu adresoval ještě před vydáním císařovy inkorporace, tj. před rokem 1370. Nejstarší z nich představovala konfirmace práv a privilegií z 12. října 1367, která městu propůjčil vévoda Bolek Svidnický (†1368). Václav v ní vystupoval jako budoucí pán markrabství. Ač byl v této době Václav již korunovaným

Brandenburg-Preußen, Berlin — Brandenburg 2006; L. BOBKOVÁ — L. BŘEZINA — J. ZDICHYNEC, *Horní a Dolní Lužice*; Lenka BOBKOVÁ — Tomáš VELIČKA — Mlada HOLÁ — Jan ZDICHYNEC, *Jan Zhořelecký: třetí syn Karla IV.* (KZ VI), Praha 2016.

¹³ K dolnolužickému fojstství nejlépe Johann Wilhelm NEUMANN, *Versuch einer Geschichte der Niederlausitzischen Landvögte I-II*, Lübben 1832–1833; Rudolf LEHMANN, *Die Landvögte in der Niederlausitz*, in: Reinhold Olesch — Ludwig Erich Schmitt (edd.), *Festschrift für Friedrich von Zahn I: Zur Geschichte und Volkskunde Mitteldeutschlands*, Köln/Graz 1968, s. 429–447; též L. BŘEZINA, *Mezi králem a stavy*.

¹⁴ Až v 16. století se sídlem fojtů stalo město Lübben, k tomuto viz Klaus NEITMANN — Kathrin SCHRÖDER — Kärstin WEIRAUCH, „Ist Zierde des Landes gewest.“ *Lübben (Spreevald) im Spiegel archivalischer Quellen*, Berlin 2006; k rezidenčním sídlům Lucemburků v korunních zemích obecně Lenka BOBKOVÁ, *Rezidenční a správní centra v zemích České koruny za vlády Lucemburků*, in: Lenka Bobková — Jana Konvičná (edd.), *Rezidence a správní sídla v zemích České koruny ve 14.–17. století* (KZ III), Praha 2007, s. 23–45.

¹⁵ T. DUFKOVÁ, *Korunní země*, s. 93; L. BOBKOVÁ, *Rezidenční a správní centra*, s. 39–40; L. BOBKOVÁ — L. BŘEZINA — J. ZDICHYNEC, *Horní a Dolní Lužice*, s. 69.

českým králem, byl stále ještě dítětem a všechny jeho kroky nejenom v Dolní Lužici řídil vlastně císař Karel.¹⁶

Znovu Václav zasáhl do poměrů města až listinou z 21. prosince 1378, tedy v době, kdy již císař Karel IV. nežil. Král udělil měšťanovi Janovi z Petzhold v léno dvůr *Zaacko*, nedaleko Luckau.¹⁷ V říjnu 1380 Václav městu nařídil, aby každoroční splátky daní platili jeho správci Janovi z Vartemberka, řečenému Gast.¹⁸ V červnu roku 1382 vydal Václav IV. v Norimberku sérii listin pro město Luckau. Nejprve mu povolil razit malé mince¹⁹ a rovněž mu konfirmoval velmi důležité právo skladu.²⁰ Téhož dne král přistoupil k oblenění bratrů Lorence, Matyáše a Petra z Eberhardu šesti a půl lány ze vsi Zöllmersdorfu a tři a půl lány ze vsi Gross Radden. Těž jim potvrdil příjem dvou kop grošů z města Luckau.²¹ Král také nařídil purkmistrovi, radě a všem obyvatelům braniborského markrabství, aby městu Luckau a celé Lužici, která od pradávna k Braniborsku náležela, nebránili jejich tradičním právům a zvyklostem, zejména obchodu se sukrem.²² V říjnu roku 1382 potvrdil Václav cechu soukeníků a krejčích v Luckau jejich práva a privilegia, která jim již roku 1318 potvrdil braniborský markrabě Waldemar.²³

V lednu roku 1387 vydal král na svém oblíbeném hradě Žebrák pro Luckau další listinu, ve které konfirmoval nařízení někdejšího lužického markraběte Ludvíka Braniborského z roku 1345 ohledně rozsouzení sporu o využívání dřeva ve vesnicích Wäldern, Niewitz, Kaden, Schiebsdorf a Dammes v Reichwalde, mezi Janem ze Strehly a městem.²⁴ Téhož dne potvrdil král Janovi z Paserinu, měšťanovi z Luckau, držbu lén Kahnsdorf, Zöllmersdorf, Buckow a Zaacko. V listině je výslovně uvedeno, že předání léna má jménem Václava IV. umožnit zemský fojt Ješek z Lubolic.²⁵ Další Václavovou dochovanou listinu je až nařízení z února 1397, v němž král vyzval města Luckau, Calau, Golßen a další lužická města, aby k němu poslala své vyslance kvůli vzájemným dohodám, ohledně převodu země na markraběte Jošta Moravského, jeho milého bratrance.²⁶

Jošt poté převzal plnou zodpovědnost za správu Dolní Lužice a Václav IV. do poměrů v zemi zřejmě nezasahoval. Proto nepřekvapí poměrně dlouhá pramenná odmlka českého krále, která trvala až do počátku roku 1411. Až v lednu 1411, nedlouho po skonku markraběte Jošta, král městu Luckau na výslovnou žádost purkmistra a rady

16 Listina vydána 12. října 1367 v Gubenu. Viz v příloze tohoto článku *Katalog písemností Václava IV. uložených v BLHA Potsdam* (dále jen *Katalog*), č. 1.

17 Listina vydána 21. prosince 1378 v Praze. Viz *Katalog*, č. 4.

18 Listina vydána 16. října 1380 v Praze. Viz *Katalog*, č. 5.

19 Listina byla vydána 15. června 1382 v Norimberku. Viz *Katalog*, č. 7.

20 Listina vydána 15. června 1382 v Norimberku. Viz *Katalog*, č. 9.

21 Listina vydána 15. června 1382 v Norimberku. Viz *Katalog*, č. 8.

22 Listina vydána 15. června 1382 v Norimberku. Viz *Katalog*, č. 10.

23 Listina vydána 31. října 1382 v Praze. Viz *Katalog*, č. 11.

24 Listina vydána 3. ledna 1387 na Žebráku. Viz *Katalog*, č. 14.

25 Listina byla vydána 3. ledna 1387 na Žebráku. Originál ztracen, znám opis ze 16. století. Viz *Katalog*, č. 15.

26 Listina vydána 21. února 1397 v Praze. Viz *Katalog*, č. 22.

potvrdil všechna práva a privilegia, která město dostalo od jeho otce císaře Karla IV. a též od Jošta Moravského. Václav IV. současně slíbil, že zemi nikdy neodtrhne od České koruny.²⁷ V podobném duchu král nechal sepsat i další listinu, ve které Luckau potvrdil všechna léna, kterými město disponovalo již od dob markraběte Jošta.²⁸

Poslední dochovanou Václavovou písemností pro město Luckau je pořízení z dubna 1416, ve kterém panovník potvrdil městu koupi tvrze Reichwalde a též vesnice Reichwalde, Freiwalde, Schonwalde, Lubolz, Niewitz a Duben. Všechny zmíněné lokality se nacházely v těsné blízkosti Luckau, nepřekvapí proto zájem města na jejich koupi. Václav též dal povolení ke stržení hradu v Reichwalde, protože ten byl zřejmě již nefunkčním sídlem. Celé panství náleželo od roku 1384 mocným pánům z Bibrštejna, nicméně hrad postupně chátral a zřejmě vlivem finančních problémů byl Jan z Bibrštejna nucen část panství i s tamním hradem prodat. V listině je přesně vytyčena hranice území (*in den Rainen und Grenzen*), která se táhne od vsi Kreutzwiesen, dále Kruge u Beeskowa, od dubu (*von der buche*) k Dubraw, přes Bervannen, Varenhorst až ke Kriegeweisen. Hranice dále vedla od téže vsi Kriegeweisen přes celou pláň (*dy gancze Kurce Heyde*) až k již zmíněnému Kreutzwiesen (*Kruczwysse*). Václavova konfirmační listina není v postupimském archivu bohužel dochována v originále, ale pouze jako insert v listině z roku 1510.²⁹

Výsadní postavení města Luckau je vzhledem k dochovaným originálům panovnických listin zcela zjevné, nicméně v braniborském archivu se zachovaly ještě další písemnosti i pro jiná města. Pro neméně významný Guben, kam svého času často zájžděl Jan Zhořelecký, nalezneme pět Václavových písemností. Ještě před inkorporací Lužice mladý král potvrdil Gubenu všechna práva a privilegia, která již dříve město získalo od braniborských markrabích Ludvíka a Oty. Listina nese datum 17. prosince 1364 a je to nejstarší dochovaná listina Václava IV. pro Dolní Lužici v Postupimi. Znovu je ale třeba podotknout, že jde vlastně o opatření císaře Karla, který tak chtěl zajistit Václavovi hladké převzetí vlády, až dospěje a on již nebude mezi živými. Listina časově spadá do doby Karlových diplomatických snah o pevné připojení Lužice ke Koruně.³⁰

Další dochovanou listinou je až konfirmace z dubna 1396, tedy z doby bezprostředně po smrti Jana Zhořeleckého. Václav v ní potvrdil Gubenu všechna práva a privilegia, která město získalo od jeho bratra. Z místa vydání listiny lze soudit, že slavnostní hold panovníkovi byl složen v Praze.³¹ V květnu téhož roku král na prosbu purkmistra, rady a měšťanů Gubenu osvobodil město na pět let (*funf gancze Jare*) od placení královských berní. Důvodem byl velký požár (*Brande*), který městu způsobil značné škody (*andern sachen grossen schaden haben*). Václav ale zároveň zdůraznil, že nebude-li zbylí, musí město králi materiální či finanční pomoc přesto poskytnout.³²

27 Listina byla vydána 22. února 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 28.

28 Listina vydána 23. února 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 31.

29 Listina vydána 26. dubna 1411 v Praze. Originál ztracen, dochováno jako insert v listině z roku 1510. Viz *Katalog*, č. 38.

30 Listina vydána 15. prosince 1364 v Gubenu. Viz *Katalog*, č. 1.

31 Listina vydána 6. dubna 1396 v Praze. Viz *Katalog*, č. 19.

32 Listina vydána 20. května 1396 na Karlštejně. Viz *Katalog*, č. 20.

Zcela obdobně jako v případě města Luckau, přistoupil Václav v únoru 1411 ke konfirmacím práv a privilegií i v Gubenu,³³ rovněž potvrdil všechna léna, která město mělo již z doby Jošta Moravského.³⁴ I zde nalezneme dodatek, že král nikdy zemi neodtrhne od České koruny. K témuž datu se dochovala i poslední Václavova listina pro města, a to pro Spremberg, která se nesla v podobném duchu jako konfirmační listina pro Guben. Je zde ustanoveno, že královští správci a úředníci (*unser hauptmanne und amptleuten*) se mají dle instrukcí postarat o ochranu a bezpečí celého města. Původně bylo pořízení uloženo v Ratsarchivu města Spremberg, během 2. světové války však bylo zničeno. V Postupimi je dnes uložena pouze fotokopie originálu, pořízená někdy v polovině 30. let 20. století.³⁵

PÍSEMNOTI ČESKÉHO KRÁLE PRO ŠLECHTU

Další skupinu listin tvoří Václavovy listiny pro dolnolužickou šlechtu. V Lužici dominovala zemská lenní šlechta, o jejíž oblenění se většinou staral zemský fojt. Panovník do poměrů zasahoval pouze v nezbytných a krizových případech, zcela logicky se tedy dochoval poměrně malý počet listin pro šlechtu, ve srovnání s písemnostmi pro města.

První dochovanou listinu datujeme do října 1367, tedy do doby před inkorporací. Václav IV. potvrdil pánům z Turgova a ze Strehle všechna jejich práva a privilegia, která již dříve stvrdil vévoda Bolek Svídnický.³⁶ Výše zmíněné šlechtické rody patřily v této době k těm nejsilnějším v Lužici. Velmi výraznou osobností byl zejména Reinhard ze Strehle, poslední mužský potomek rodu, který zemřel roku 1382.³⁷

S Reinhardem úzce souvisí poměrně dramatický spor, který se rozhořel mezi jeho příbuznými a Václavem IV. o uvolněné panství Beeskow a Storkow roku 1382. Panství leželo ve východní části Dolní Lužice a dlouhá léta náleželo do majetku již zmíněných pánů ze Strehle. Reinhard už za svého života plánoval přenechat území bratřím Janovi a Oldřichovi z Bibrštejna, kteří měli rozsáhlá panství i na severu Českého království. Starší z bratří Jan měl totiž za manželku Reinhardovu dceru a jeho dědické nároky byly tedy více než logické. Pánové z Bibrštejna ihned po smrti Reinharda vznesli nárok na uvolněné panství a přijali slavnostní hold od měšťanů v Beeskowě. Tímto postupem však Bibrštejni opomněli jednu důležitou věc, a tou byl souhlas krále Václava IV. jako zeměpána, který mohl se zbožím naložit jako s odumřelým lénem. Král se okamžitě o svá práva přihlásil a rozhořel se tak spor, který se podařilo vyřešit až kompromisní dohodou na jaře roku 1384.³⁸

33 Listina vydána 22. února 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 27.

34 Listina vydána 23. února 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 30.

35 Listina vydána 22. února 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 29.

36 Listina vydána 12. října 1367 v Gubenu. Viz *Katalog*, č. 2.

37 K pánům ze Strehle viz Kurt ZAHN, *Die Strehle, die ersten Herren von Storkow und Beeskow, um 1200 bis um 1400* (Beiträge zur Geschichte von Stadt und Amt Storkow 2), Storkow 2002.

38 L. BOBKOVÁ — T. VELIČKA — M. HOLÁ — J. ZDICHYNEC, *Jan Zhořelecký*, s. 46.

Průběh konfliktu není možné přesně zrekonstruovat kvůli nedostatku dochovaných pramenů, jisté však došlo k několika ozbrojeným šarvátkám. Boje vedl z frýdlantského panství Bibrštejnů správce Čeněk z Donína, jehož výpady sahaly až ke Zhořelci. Velmi brzy byl do konfliktu vtažen i mladý Jan Zhořelecký, který v těchto letech postupně přebíral zodpovědnost za svůj díl Dolní Lužice. Václav IV. v celém konfliktu vystupoval velmi energicky, například v červenci 1383 instruoval hornolužického fojta Beneše Berku z Dubé, jeho leníky a obyvatele Lužice, aby za pomoci vojenské síly společně nastolili pořádek a odebrali pánům z Bibrštejna jejich neprávem nabyté statky.³⁹

Konflikt se ale nakonec obešel bez větších vojenských střetů a obě strany se dokázaly společně domluvit na kompromisním řešení. Dohody zprostředkoval přední diplomat Václava IV. Přemysl Těšínský (†1410), toho času dvorský sudí a říšský vikář. Český král se vzdal svých nároků na daná panství za finanční odškodnění, které bylo vyčísleno na 6 000 kop grošů. Král poté 18. března 1384 vydal listinu a slavnostně udělil Janovi a Oldřichovi z Bibrštejna v léno panství Beeskow, Storkow a hrady Reichwalde a Buchholz ležící nedaleko Storkowa.⁴⁰ Stejně učinil i vévoda Jan, který 30. března oblenil oba bratry panstvím Beeskow.⁴¹ Tento akt lze vnímat jako důkaz toho, že český král v této době již částečně předal pravomoci nad markrabstvím svému mladšímu bratrovi.

V březnu roku 1395 zasáhl král například ve prospěch Jana III. z Cottbusu, významného dolnolužického šlechtice, kterému udělil v léno třetinu panství Chotěbuz, kterou dříve vlastnila vdova po Jindřichovi z Cottbusu.⁴² Pro pány z Bibrštejna vydal král další listinu v červnu 1396, kdy jim potvrdil všechny majetky v Lužici, které rod zdědil po předcích či později koupil. Jednalo se o logický stabilizační krok po smrti Jana Zhořeleckého. Rovněž jim potvrdil všechna práva a svobody, kterými Bibrštejnové disponovali od časů císaře Karla IV.⁴³

Další listina se dochovala až k roku 1411, kdy Václav IV. udělil v léno Janovi staršímu z Bibrštejna hrad a město Triebel, a též vesničku Wildweder, nacházející se mezi městy Lübben a Storkow.⁴⁴ Rovněž Bibrštejnům byla určena jedna z posledních písemností Václava IV. pro Dolní Lužici. Na počátku prosince roku 1416 král udělil synům Jana staršího, Janovi mladšímu a Oldřichovi, v léno všechno dědictví po otci, též s povinnostmi ke Koruně království českého. V listině je stanoveno, že bratři mohou svůj podíl komukoliv prodat, vyjma nepřátel České koruny.⁴⁵

Jen o pár dní dříve je datovaná listina pro Jana z Polence, který se stal vůdčí osobností v Dolní Lužici v době husitských válek, kdy stál v čele země jako její zemský fojt

39 Podrobněji ke sporu Václava IV. a Bibrštejnů viz T. DUFKOVÁ, *Korunní země*, s. 75–77; L. BOBKOVÁ — T. VELIČKA — M. HOLÁ — J. ZDICHYNEC, *Jan Zhořelecký*, s. 46–48.

40 Listina vydána 18. března 1384 v Praze. Viz *Katalog*, č. 13.

41 Janova listina též dochována v originále v BLHA Potsdam — Rep. 37 Beeskow-Storkow U 12; edice: R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, č. 940.

42 Listina vydána 25. června 1395 na Karlštejně. Viz *Katalog*, č. 18.

43 Listina vydána 1. června 1396 v Praze. Viz *Katalog*, č. 21.

44 Listina vydána 29. června 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 32.

45 Listiny vydána 4. prosince 1416 v Praze. Viz *Katalog*, č. 40.

(od roku 1414). Král mu v listopadu 1416, společně s Hynkem Berkou z Dubé — hornolužickým fojtem — potvrdil koupi hradu Senftenberg, Finsterwalde a Sallgast od tamních šlechticů. Udělení v léno je v listině vázáno na vyplacení kupní částky v plné výši. O oblenění se má postarat fojt Hynek Berka. Listina obsahuje poškozenou majestátní pečeť českého krále, přivěšenou na bavlněných šnůrách. Tuto písemnost se mi jako jedinou nepodařilo dohledat v žádné dostupné edici. Je možné, že se doposud o její existenci nevědělo.⁴⁶

PODPORA CÍRKEVNÍCH INSTITUCÍ

Do souboru královských listin určených pro Dolní Lužici patří také písemnosti pro zdejší církevní instituce. Podařilo se mi najít celkem třináct takových dokumentů, z nichž šest se týkalo dolnolužických klášterů a konventů, tři král adresoval zdejším špitálům, a čtyři pořízení se dochovala pro farní kostel v Luckau, což zároveň potvrzuje stěžejní roli tohoto města v králově vztahu k Dolní Lužici.

Pro cisterciácký klášter Dobrilugk, který ležel na jižní hranici s Horní Lužicí a Míšeňskem, se dochovalo celkem pět písemností. První listinou je pořízení z 24. prosince roku 1383, kdy konventu potvrdil držbu vesnic Ponnsdorf a Breitenau, které se nacházely v těsném sousedství kláštera. V listině je výslovně zmíněno, že král jednal na žádost opata Dětricha a celého konventu kláštera.⁴⁷ V březnu 1397 král potvrdil Dobrilugku převod vesnice Lieskau, kterou získali od bratří z Köckritz. Z listiny se dozvídáme, že předci těchto pánů jsou v tamním klášteře i pohřbeni. Listina je velmi poškozená, téměř nečitelná, nicméně obsahuje dobře dochovanou majestátní pečeť Václava IV., přivěšenou na hedvábných šnůrách.⁴⁸

Další dochovaná listina pochází až z doby po smrti Jošta Moravského, konkrétně z 18. září 1411. Václav IV. v ní informoval opata a konvent o zástavě kláštera Dobrilugk saským vévodům, Albrechtovi a Rudolfovi. Václav také poručil celému klášteru, aby po dobu zástavní držby byli vévodům věrni, dokud král sám nebo jeho nástupci nevypokoupí Dobrilugk ze zástavy.⁴⁹ O den později sdělil Václav své rozhodnutí všem hejtmanům, manům, leníkům, rychtářům, knechtům, a všem obyvatelům Lužice. Zástavní částka byla stanovena na 4 000 kop grošů pražských a král výslovně své poddané žádal, aby klášter nezatěžovali, dokud nebude vykoupen zpět ze zástavy.⁵⁰ V červnu 1418 sepsal Václav IV. poslední dochovanou listinu pro Dobrilugk, ve které potvrdil klášteru držbu vsí Göllnitz a Gröbitz, které konvent koupil od pánů z Knoblauchsdorfu. Jednalo se o jedno z posledních pořízení krále pro Dolní Lužici.⁵¹

Pouhá jedna listina se v Postupimi dochovala pro cisterciácký klášter Neuzelle, který se nacházel zcela na opačném konci Lužice než Dobrilugk, tedy na severní hra-

46 Listina vydána 19. listopadu 1416 v Praze. Viz *Katalog*, č. 39.

47 Listina vydána 24. prosince 1383 v Praze. Viz *Katalog*, č. 12.

48 Listina vydána 30. března 1397 v Praze. Viz *Katalog*, č. 23.

49 Listina vydána 18. září 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 33.

50 Listina vydána 19. září 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 34.

51 Listina vydána 7. června 1418 v Praze. Viz *Katalog*, č. 41.

nici s Braniborskem. V témže klášteře zemřel 1. března 1396 nejmladší Václavův bratr vévoda Jan Zhořelecký za dodnes ne zcela vyjasněných okolností. Pramenná základna pro klášter ve středověku je obecně velmi chudá, vzhledem ke špatnému archivnímu dochování. Jedinou listinou Václava IV. je pořízení z 29. dubna 1406, ve kterém král na žádost opata Heřmana a celého konventu, potvrdil nařízení markraběte Jošta o přičlenění města Fürstenberg s vesnicemi Krebsjauche, Zultendorf, Diehlow, Speichrow a Klein Drenzig k majetku Neuzelle.⁵²

Tříkrát za dobu své vlády Václav IV. vydal listiny i pro lužické špitály. Celkem dvě listiny vydal pro špitál Svatého ducha (*Heilig-Geist Hospital*) v Luckau. Poprvé zde zasáhl na svátek Tří králů roku 1381, kdy potvrdil dar města ve výši dvanácti kop grošů pražských pro instituci.⁵³ Druhá listina nese datum 15. ledna 1390 a král zde přiznal špitálu roční příjem třicet osm kop grošů pražských ze vsi Gossmar.⁵⁴ Ojedinelým pořízením je pak listina pro špitál Svatého kříže (*Heilig-Kreuz Hospital*) z 20. října 1411, který se rovněž nacházel ve městě Luckau. Václav IV. na žádost rady města potvrdil příjmy pro špitál, které získali jako milodary nebo z kšaftů od osob přebývajících ve špitálu. Jednalo se o osm a půl kop grošů pražských ročního úroku z vesnice Drahnendorf, čtyři kopy grošů z obce Jetsch, a také tři a půl vědra žita s třemi a půl vědry ova z vesnice Hindeburg.⁵⁵ Znovu se zde ukazuje výsadní postavení města Luckau, protože pro jiné lužické špitály se podobné listiny nedochovaly.

Poslední skupinou Václavových listin pro církve jsou písemnosti týkající se kostela svatého Mikuláše a Panny Marie v Luckau. Pro tento farní kostel se podařilo dohledat čtyři originální listiny. Již císař Karel v sedmdesátých letech 14. století projevoval zvýšený zájem o kostel, a dokonce mu věnoval úlomek lebky svatého Paulina, prvního biskupa z italské Luccy. Snad i okouzlen zvukovou podobností názvu měst se císař rozhodl do Dolní Lužice přenést v symbolické rovině něco z tradice italského města s bohatou antickou i raně křesťanskou minulostí. Karel IV. pravděpodobně také zahájil přestavbu kostela a není vyloučené, že práce pokračovaly i za Václavovy vlády.

Ve spojitosti s kostelem v Luckau nelze nezmínit jižní portál, na němž se dochovaly dvě pískovcové konzole v podobě panovnických hlav. Německé bádání nejčastěji připisuje portréty Alžbětě Pomořanské a Karlu IV.⁵⁶ Při bližším pohledu však zarazí mužská podobizna, jež postrádá královskou korunu a tvář vyhlíží velmi mla-

52 Listina vydána 29. dubna 1406 v Praze. Viz *Katalog*, č. 25.

53 Listina vydána 6. ledna 1381 v Praze. Viz *Katalog*, č. 6.

54 Listina vydána 15. ledna 1390 na Žebráku. Viz *Katalog*, č. 17.

55 Listina vydána 20. října 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 35.

56 Například Hubert ILLIG, *Kaiser Karl IV. und die Luckauer Nikolaikirche*, in: *Jahrbuch für brandenburgische Landesgeschichte* 33, 1982, s. 30–38; Marie-Luise FAVREAU-LILIE, *Von Lucca nach Luckau: Kaiser Karl IV. und das Haupt des Heiligen Paulinus*, in: *Vita Religiosa im Mittelalter. Festschrift für Kaspar Elm zum 70. Geburtstag*, hrsg. v. FELTEN, Franz J. — JASPERT, Nikolas (= *Berliner historische Studien*, Bd. 31), Berlin 1999, s. 899–915; Dirk SCHUMANN, *Der mittelalterliche Kirchenschatz der Nikolaikirche*, in: *Zwischen Himmel und Erde. Entdeckung in der Luckauer Nikolaikirche*, hrsg. v. KARG, Detlef (= *Arbeitshefte des Brandenburgischen Landesamtes für Denkmalpflege und Archäologischen Landesmuseums*, Nr. 13), Postdam 2006, s. 28–36.

distvě. S velkou pravděpodobností nejde o císaře Karla, ale spíše o některého z jeho synů. V úvahu by připadal především Václav IV., byť i u něho je nejasná absence koruny, neboť v 70. letech, kdy portál vznikl, byl Václav již několik let korunovaným českým králem. Není vyloučeno, že se může jednat i jednoho z mladších synů císaře, Zikmunda nebo Jana Zhořeleckého. Ať už tedy mužská hlavička na portálu kostela v Luckau patří kterémukoliv Lucemburkovi, v symbolické rovině se jednalo o jasnou deklaraci příslušnosti města k České koruně. Václav i po smrti otce vědomě Luckau podporoval a lze vyslovit hypotézu, že zde chtěl vytvořit rezidenční sídlo markrabství.⁵⁷

První listinu vydal Václav IV. pro kostel svatého Mikuláše v srpnu 1389, ve které potvrdil finanční donaci bratrů Matyáše a Laurencia z Eberhradu, ve výši tří a půl kop grošů pražských ze vsi Gross Raden a tři kopy grošů ze Zöllmersdorfu. Dar měl být použit na vytvoření nového oltáře svatého Václava a Leonarda.⁵⁸ V červenci 1397 potvrdil Václav zřízení dalšího oltáře ve farním kostele. Jednalo se o donaci měšťana Lorenze Eberharda z Luckau a finanční prostředky měly plynout z úroků ze vsí Zützen, Willmersdorf, Zöllmersdorf a Gersdorf.⁵⁹

Velmi zajímavé ustanovení vydal Václav v listině z 20. října 1411, v níž potvrdil zavedení ranní mše k počtě Panny Marie ve farním kostele. Dále vypočetl seznam úroků, které ke svatému Mikuláši plynou, konkrétně šest kop a dvacet českých grošů, s třemi korci a dvěma žejdlíky ovsa ze vsi Waltersdorfu, dále z Gehrenu dvacet devět grošů a dvě kopy pražských grošů z věčného úroku v Lužici. Král zde výslovně pověřil místního kaplana, aby nově zavedenou mši sám zpíval a veškeré vypsané úroky si měl kostel ponechat na věčné časy.⁶⁰ Posledním ustanovením pro kostel je pak potvrzení donace oltáře jistého měšťana Hildebranda Schilinga, ve výši osm kop grošů z věčného úroku města Luckau, dále jedné kopy grošů z vesnice Radden a konečně čtyř kop a dvaceti grošů z Wildau. Václav zdůraznil, že zemský fojt ani další úředníci nemají danou donaci zpochybňovat.⁶¹

Poslední nalezenou listinou, kterou Václav IV. vydal pro Lužici 22. února 1411, je prohlášení o převzetí bezprostřední vlády nad zemí spojené se slibem, že nikdy Lužici neodtrhne od České koruny. Listina je adresována opatům kláštera Dobrilugk a Neuzelle, abatyši v Gubenu, dále pánům Janovi z Bibrštejna, Ottovi z Kittlic, Janovi z Cottbusu, Janovi z Turgova, Anselmovi z Ronova, Ottovi Schenken ze Sidowa, Půtovi z Illburka, Bohušovi z Wesenbudrgu a dalším pánům, rytířům, knechtům, též purkmistrovi a radě měst Luckau, Guben, Sommerfeld, Spremberg, Lübben a konečně Calau.⁶²

57 T. DUFKOVÁ, *Korunní země*, s. 93–94; též L. BOBKOVÁ, *Prezentace královského majestátu*, s. 74.

58 Listina vydána 27. srpna 1389 ve Veroně. Viz *Katalog*, č. 16.

59 Listina vydána 14. června 1397 na Karlštejně. Viz *Katalog*, č. 24.

60 Listiny vydána 20. října 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 36.

61 Listina vydána 13. června 1412 na Točnicku. Viz *Katalog*, č. 37.

62 Listina vydána 22. února 1411 v Praze. Viz *Katalog*, č. 26.

ZÁVĚR

Z uvedeného přehledu vydaných písemností je zřejmé, že Dolní Lužice stála spíše stranou Václavových zájmů. Za čtyři desítky let jeho vlády se mi podařilo najít 74 písemností vydaných pro Lužici, což není nijak závratný počet. V braniborském archivu v Postupimi se dodnes nachází celkem 37 originálů, jejichž počet je zřejmě konečný. Archiv však může skrývat i další prameny, například aktový materiál či novější opisy. Zásadní se zdají být Václavovy písemnosti pro královské město Luckau, kterých se oproti jiným městům dochoval značný počet. Vyzdvihnout lze poměrně energický zásah Václava IV., co by zeměpána Dolní Lužice, proti pánům z Bibrštejna v roce 1383, kteří se bez jeho souhlasu prohlásili za leníky uvolněného panství Beeskow a Storkow. Král jednal během sporu velmi racionálně a aktivně, což se příliš často za jeho vládu nestalo. Zajímavé jsou i Václavovy listiny pro dolnolužické církevní instituce, zejména pořízení vydaná v poslední dekádě jeho vlády, která mohla být reakcí na rodící se myšlenky husitského hnutí.

Jedná se však pouze o první sondu do problematiky politiky Václava IV. vůči korunním zemím a nelze proto jednoznačně určit význam Dolní Lužice v králově celkové politické koncepci, ani si učinit obraz jeho celkové vládní strategie vůči zemím České koruny. To bude možné až po prozkoumání panovníkova vztahu k dalším regionům a po rozšíření spektra pramenné základy. Dané poznatky mohou do budoucna přispět ke zhodnocení vládní koncepce Václava IV. a možná i k relativizaci negativního obrazu jeho vlády. To však jsou předčasné závěry, které přesahují rámec publikované studie.

KATALOG PÍSEMNOSTÍ VÁCLAVA IV. ULOŽENÝCH V BLHA POTSDAM

1) 1364, 15. prosinec, Guben

Václav, král český, markrabě braniborský a lužický, vévoda lucemburský, slezský a hrabě ze Sulzbachu, potvrzuje městu Guben všechna práva i privilegia, které město již dříve dostalo od Ludvíka a Oty, markrabích braniborských.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele (poškozena)*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Guben, U 24*
- *edice: R. LEHMANN, UB Guben, s. 17, č. 24; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 287, č. 744.*
- *text na plíci: Wir Karl von gots gnaden Romischer keiser zu allen czeiten merer des reichs und kunig zu Beheim*

2) 1367, 12. říjen, Guben

Václav, král český, markrabě braniborský a lužický, dosvědčuje, že Půtovi z Turgova, pánovi na Beeskowě, Reinhardovi ze Strehle, pánu na Storkowě a Dětrichovi z Turgova mají zůstat zachována všechna jejich práva a léna v Lužici, která jim dříve propůjčil vévoda Bolek Svidnický.

- originál, pergamen, německy
- pečeť nezachována
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Beeskow-Storkow, U 5 C
- edice: R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 298, č. 775
- kancelářské poznámky: nepodařilo se ověřit

3) 1367, 12. říjen, Guben

Václav, král český, markrabě braniborský a lužický, potvrzuje městu Luckau všechny jeho práva, svobody a též všechna léna, která jim propůjčil vévoda Bolek Svídnický, lužický markrabě a vévoda slezský.

- originál, pergamen, německy
- pečeť nezachována
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 23 A
- edice: J. G. WORBS, *Inventarium diplomaticum*, č. 491; R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 24–25, č. 23; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 298, č. 776.
- kancelářská poznámka: chybí

4) 1378, 21. prosinec, Praha

Václav, král český, uděluje v léno měšťanovi z Luckau Janovi Petzhold ves Zaacko, který stejně jako jeho otec věrně slouží českému králi.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Luckau, U 39
- edice: R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 32, č. 39; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 343, č. 902
- kancelářská poznámka: De mandato regis Martinus

5) 1380, 16. říjen 1380, Praha

Václav, král český, nařizuje městu Luckau, aby každoroční splátky daní odvádělo jeho správci Janovi z Vartemberka, řečenému Gast.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Luckau, U 40
- edice: R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 33, č. 40; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 348, č. 914.
- kancelářská poznámka: Ad relationem domini Petri de Wartenberg
Conradus episcopus Lubucensis

6) 1381, 6. leden 1381, Praha

Václav, král český, potvrzuje dar města Luckau ve výši 12 kop grošů pražských pro špitál Svatého ducha.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 C Heilig-Geist Hospital, U 3*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 33, č. 42; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 348, č. 915*
- *kancelářská poznámka: Per dominum de Coldicz
Petrus Jaurensis*

7) 1382, 15. červen 1382, Norimberk

Václav, král římský a český, povoluje městu Luckau razit malé mince.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť nezachována*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 42*
- *edice: J.G. WORBS, Inventarium diplomaticum, č. 544; R. LEHMANN, UB Luckau, s. 33, č. 42; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 351, č. 922*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Petrum de Wartenberg
Petrus Jaurensis*

8) 1382, 15. červen 1382, Norimberk

Václav, král římský a český, obleňuje bratry Lorence, Matyáše a Petra z Eberhardu, měšťany z Luckau, 6 a ½ lány ze vsi Zöllmersdorfu, také 3 a ½ lány z Gross Radden a též jim potvrzuje příjem 2 kop grošů z města Luckau.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť nezachována*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 42/1*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 33, č.42; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 351, č. 922*
- *kancelářská poznámka: Ad mandatum regis
Petrus Jaurensis*

9) 1382, 15. červen, Norimberk

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Luckau právo skladu.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 43*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 34, č. 43; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 351, č. 923*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Petrum de Wartenberg
Petrus Jaurensis*

10) 1382, 15. červen, Norimberk

Václav, král římský a český, nařizuje purkmistrovi, radě a všem obyvatelům braniborského markrabství, aby městu Luckau, které od pradávna náleželo k Braniborsku, nezabráňovali jejich tradičním právům a zvyklostem, a též jejich obchodu se suknem.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť nezachována*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 44*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 35, č. 44; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 351, č. 924*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Petrum de Wartenberg
Petrus Jaurensis*

11) 1382, 31. říjen 1382, Praha

Václav, král český, potvrzuje cechu soukeníků a krejčích v Luckau jejich privilegia, které jim již roku 1318 potvrdil markrabě Waldemar Braniborský.

- *originál ztracen, pouze jako insert v listině z roku 1655*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 17 B Akten, č. 7756*
- *edice: R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 352, č. 927*

12) 1383, 24. prosinec, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje klášteru Dobrilugk držbu vesnic Ponnisdorf a Breitenau v Lužici, které konvent koupil jako svobodné zboží od měšťanů jménem Meinke Vogt a Klaus Gebhard.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 B Dobrilugk, U 159*
- *edice: Johann Georg ZOBEL (ed.), Verzeichnis Oberlauzischer Urkunden, I-II, Görlitz 1799-1824, zde díl I, s. 123, č. 600 (špatná datace — 24.1. 1387); R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 356, č. 936*
- *kancelářská poznámka: Ad mandatam regis refente domino
Bavaro de Czetaw
Petrus Jaurensis*

13) 1384, 18. březen, Praha

Václav, král římský a český, uděluje v léno bratrům Janovi a Oldřichovi z Bibrštejna doživotně město Beeskow, Storkow, též domy v Reichwalde a Bucholz.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Stadt Beeskow-Storkow, U 11*

- edice: J. HELBIG, *Urkundliche Beiträge*, s. 55, č. 335; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 357, č. 939.
- kancelářská poznámka: nepodařilo se ověřit

14) 1387, 3. leden, Žebrák

Václav, král římský a král český, potvrzuje nařízení Ludvíka Braniborského z 20. února 1345, který rozsoudil spor mezi Janem ze Strehly a městem Luckau o dřevo ve vesnicích Wäldern a Niewitz, Kaden a Schiebsdorf a Dammes v Reichwalde.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 48
- edice: R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 36, č. 48; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 367, č. 967.
- kancelářská poznámka: Ad mandatum domini regis
Johannis Caminensis electus cancellarius

15) 1387, 3. leden, Žebrák

Václav, král římský a český, potvrzuje Janovi z Paserinu, měšťanovi z Luckau, držbu lén v Kahnsdorfu, Zöllmersdorfu, Buckowe a v Zaacku. Předání lén má jménem krále umožnit hejtman Ješek z Lubolic.

- originál ztracen, znám pouze opis ze 16. století
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 49
- edice: R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 37, č. 49; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 367–368, č. 968

16) 1389, 27. srpen, Beroun

Václav, král římský a český, potvrzuje donaci bratrů Matyáše a Laurencia Eberharda, měšťanů z Luckau, místnímu farnímu kostelu ve výši 3 a 1/2 kop grošů pražské mince ze vsi Gross Raden a 3 kopy grošů ze Zöllmersdorfu. Výnosy mají být použity na zřízení nového oltáře svatého Václava a Leonarda.

- originál, pergamen, německy
- pečeť nezachována, zachován zbytek pergamenového proužku
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 C Pfarrkirche Luckau, U 17
- edice: R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 38, č. 53; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 380, č. 997.
- kancelářská poznámka: Ad relationem Jeskonis Lyblicz
Franciscus Olomucensis canonicus

17) 1390, 15. leden, Žebrák

Václav, král římský a český, potvrzuje špitálu Svatého ducha v Luckau roční příjmy 38 kop grošů pražských ze vsi Gossmar.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečet nezachována, zachován zbytek pergamenového proužku*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 C Heilig-Geist Hospital Luckau, U 4*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 39, č. 55; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 383, č. 1004.*
- *kancelářská poznámka: Ad relationem Jeskonis Lyblicz
Wlachnyco de Weytenmule*

18) 1395, 25. červen, Karlštejn

Václav, král římský a český, uděluje v léno Janovi III. z Cottbusu třetinu panství Cho-
těbuz, kterou dříve vlastnila vdova po Jindřichovi z Cottbusu.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečet vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Herrschaft Cottbus, U 7*
- *edice: R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 401, č. 1051*
- *kancelářská poznámka: Ad relationem Burkhardi Stirad de Janowicz
Wlachnyco de Weytenmule*

19) 1396, 6. duben, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Guben, které mu po smrti vévody Jana
Zhořeleckého holdovalo, všechna práva a privilegia.

- *originál, pergamen, německy (poničená)*
- *pečet nezachována, zachován zbytek nití*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Guben, U 35 D*
- *edice: R. LEHMANN, UB Guben, s. 23, č. 35; R. LEHMANN, Urkundeninventar,
s. 402-403, č. 1056.*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Beneschem de Duba magistrii curie
Wenceslaus de Olomoucz*

20) 1396, 20. květen, Karlštejn

Václav, král římský a český, osvobozuje město Guben na pět let od placení královských
daní kvůli velkému požáru, při kterém město utrpělo velkou škodu. Bude-li však po-
třeba, měli by obyvatelé města Guben králi pomoci, jako činí i jiní obyvatelé králov-
ství českého.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečet vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Guben, U 36 D*
- *edice: R. LEHMANN, UB Guben, s. 23, č. 36; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 403,
č. 1057.*
- *kancelářská poznámka: Ad relationem Sigismundi subcamerarii
Franciscus prepositus Northausensis*

21) 1396, 1. červen, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje Janovi z Bibrštejna všechny majetky v Lužici, které po svých předcích zdědil či později koupil. Rovněž potvrzuje Janovi všechna práva a svobody, které Bibrštejnové měli již od jeho otce Karla IV.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť nezachována, zachován zbytek šňůr*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Herrschaft Sorau-Triebel, U 11*
- *těž dochováno v opise in BLHA Potsdam, Rep. 37 Beeskow-Storkow, Nr. 131, Bl. 13*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 43, č. 61; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 404, č. 1060.*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Przemislaum ducem Teschninensem
Franciscus prepositus Northausensis*

22) 1397, 21. únor, Praha

Václav, král římský a český, přikazuje městům Luckau, Calau, Golßen a i dalším městům, aby k němu poslali své vyslance, ohledně dohody o převodu země, tj. Dolní Lužice, kterou král uzavřel se svým bratrancem Joštem.

- *originál, papír, německy*
- *pečeť nezachována*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 61*
- *edice: J. G. WORBS, Inventarium diplomaticum, č. 593; R. LEHMANN, UB Luckau, s. 43, č. 61; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 406, č. 1065.*
- *kancelářská poznámka: Ad relationem Burkhardi Stirad de Janowicz
Wlachnico de Weytenmule*

23) 1397, 30. březen, Praha

Václav, král římský a český, převádí klášteru Dobrilugk ves Lieskau, kterou konvent získal od bratří z Köckritz, tj. Waltera, kanovníka v Magdeburku, Poppa a Konráda, jejichž předci jsou v tomto klášteře i pohřbeni.

- *originál, pergamen, latinsky (velmi poškozená)*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Rep. 10 B Dobrilugk, U 168 D*
- *edice: Rudolf LEHMANN, Urkundenbuch des Klosters Dobrilugk und seiner Besitzungen. in: Urkundenbuch zur Geschichte des Markgraftums Niederlausitz, Leipzig 1941, s. 170, č. 224; R. LEHMANN, Urkundeninventar, s. 408, č. 1069.*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Wilhelmum margravii Meyssensis
Nicolaus de Sedlicze*

24) 1397, 14. červen, Karlštejn

Václav, král římský a český, potvrzuje zřízení nového oltáře ve farním kostele v Luckau z donace měšťana Lorenze Eberharda z Luckau, který má být financován z úroků ze vsí Zützen, Willmersdorf, Zöllmersdorf a Gersdorf.

- originál, pergamen, německy
- pečeť nezachována, zachován zbytek pergamenového proužku
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 C Pfarrkirche Luckau, U 21
- edice: J.G. WORBS, *Inventarium diplomaticum*, č. 602; R. LEHMANN, *UB Luckau*, s. 45, č. 64; R. LEHMANN, *Urkundeninventar*, s. 411, č. 1079.
- kancelářská poznámka: Per dominum Pothonem de Czastolowicz
Wlchnico de Weytenmule

25) 1406, 29. duben, Karlštejn

Václav, král římský a český, potvrzuje na žádost opata Heřmana z kláštera Neuzelle listinu markraběte Jošta o přičlenění města Fürstenberg s vesnicemi Krebsjauche, Zultendorf, Diehlow, Speichrow a Klein Drenzig k majetku konventu.

- originál ztracen, insert v listině z roku 1630
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 B Neuzelle, U 97/2 A
- též dochováno v opise in BLHA Potsdam, Rep. 10 B Neuzelle, Nr. 91, Bl. 26–28
- edice: J. G. WORBS, *Inventarium diplomaticum*, č. 612; Emil THEUNER (ed.), *Urkundenbuch des Klosters Neuzelle und seiner Besitzungen*, in: *Urkundenbuch zur Geschichte des Markgraftums Niederlaustiz, Lübben 1897*, s. 58, č. 85.

26) 1411, 22. únor, Praha

Václav, král římský a český, slavnostně slibuje opatům kláštera Dobrilugk a Neuzelle, abatyši kláštera v Gubenu, pánům Janovi z Bibrštejna, Ottovi z Kittlic, Janovi z Cottbusu, Janovi z Turgova, Anselmovi z Ronova, Ottovi Schenken z Sidowa, Půtovi z Illburka, Bohušovi z Wesenburgu a dalším pánům, rytířům, knechtům, též purkmistrovi a radě měst Luckau, Guben, Sommerfeld, Spremberg, Lübben a Calau, že za svého života neodtrhne lužické markrabství od České koruny.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele
- uložení: BLHA, Rep. 23 C Niederlausitze Stände, U 2
- edice: Woldemar LIPPERT (ed.), *Urkundenbuch der Stadt Lübben III: Die Urkunden der Stadt und des Amtes Lübben, der Herrschaften Zauche, Pretschen und Leuthen, Dresden 1933*, č. 48; R. LEHMANN, *UB Dobrilugk*, s. 175, č. 234.
- kancelářská poznámka: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Jacobus decanus Wissegradensis

27) 1411, 22. únor, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Gubenu všechna privilegia, která od jeho předchůdců město obdrželo, a slibuje, že zemi nikdy neodtrhne od České koruny.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele (poškozena)
- uložení: BLHA, Rep. 8 Stadt Guben, U 50
- edice: R. LEHMANN, *UB Guben*, s. 28, č. 50.

— *kancelářská poznámka*: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Jacobus decanus Wissegradensis

28) 1411, 22. únor, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Luckau práva a privilegia, též všechny listy i sliby, které Luckau od jeho otce Karla IV. a jeho bratrance Jošta dostalo. Slavnostně slibuje, že zemi nikdy neoddělí od České koruny, a přikazuje hejtmanovi a úředníkům Marky, aby městu v jeho právech nebránili.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA, Rep. 8 Stadt Luckau, U 89*
- *edice: J.G. WORBS, Inventarium diplomaticum, č. 627; R. LEHMANN, UB Luckau, s. 59, č. 89*
- *kancelářská poznámka*: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Jacobus decanus Wissegradensis

29) 1411, 22. únor, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Spremberg privilegia, která obdrželo od císaře Karla IV. a též markraběte Jošta, který dostal Dolní Lužici k doživotní správě. Též potvrzuje obyvatelům města Spremberg všechna léna, která získali skrze Jošta, rovněž král slíbil, že zemi nikdy neodtrhne od České koruny.

- *originál ztracen za 2. světové války, dříve uložen v Ratsarchiv Spremberg — dochována fotokopie*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Spremberg — U (3 — fotokopie)*
- *edice: J.G. WORBS, Inventarium diplomaticum, č. 627; Rudolf LEHMANN, Quellen zur Geschichte der Niederlausitz I–III, Köln 1972–1979, zde II, s. 83, č. 5*

30) 1411, 23. únor, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Guben všechna léna, která městu dříve propůjčil markrabě Jošt a jeho úředníci.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele (poškozena)*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Guben — U 51 C*
- *edice: R. LEHMANN, UB Guben, s. 29, č. 51*
- *kancelářská poznámka*: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Jacobus decanus Wissegradensis

31) 1411, 23. únor, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Luckau na žádost purkmistra, rady a obyvatel města všechna jejich léna, která jim propůjčil markrabě Jošt a jeho úředníci.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečet vydavatele*
- *uložení: BLHA, Rep. 8 Stadt Luckau, U 90*
- *edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 59, č. 90.*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Jacobus decanus Wissegradensis*

32) 1411, 29. červen, Praha

Václav, král římský a český, uděluje Janovi staršímu z Bibrštejna v léno hrad a město Triebel se vším příslušenstvím a též vesničku Wildwerder, ležící mezi městy Lübben a Storkow, kterou Jan koupil od Otty z Kittlic.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečet vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Herrschaft Sorau-Triebel, U 13*
- *edice: W. LIPPERT, UB Lübben III, s. 39, č. 49*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Johannes de Bamberg*

33) 1411, 18. září, Praha

Václav, král římský a český, oznamuje opatovi kláštera v Dobrilugku, že klášter zastavil Rudolfovi a Albrechtovi, vévodům saským, za 4000 kop grošů pražských na základě rozhodnutí svého otce Karla IV., když byl ještě římským králem, a kvůli výdajům, které měl Rudolf v Uhrách. A král tedy vyzívá opata a celý klášter, aby v budoucnu byli věrni vévodům, dokud sám král nebo jeho nástupci nevykoupí klášter ze zástavy.

- *originál, pergament, německy*
- *pečet vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 B Dobrilugk, U 174*
- *dochováno též jako insert v listině z roku 1431, in: BLHA Potsdam, Rep. 10 B Dobrilugk,
U 211*
- *edice: R. LEHMANN, UB Dobrilugk, s. 178, č. 237.*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Laczkonem magistratum curiae
Johannes de Bamb(er)g*

34) 1411, 19. září, Praha

Václav, král římský a český, sděluje hejtmanovi, manům, leníkům, rychtářům, knechtům, purkmistrovi, a všem obyvatelům v celém hrabství Lužickém, že zastavil klášter Dobrilugk vévodům Rudolfovi a Albrechtovi Saským za 4000 kop grošů českých a všechny poddané vyzívá, aby klášter nezatěžovali, dokud král nebo jeho potomci nevykoupí klášter ze zástavy.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečet nezachována*

- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 B Dobrilugk, U 175
- edice: R. LEHMANN, UB Dobrilugk, s. 178, č. 238
- kancelářské poznámky: chybí

35) 1411, 20. říjen, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje na žádost rady města Luckau špitálu Svatého kříže u města Luckau následující úroky, které získal jako milodary nebo z kšaftů od dobrodinců, totiž 8 a ½ kop grošů pražských ročního úroku z vesnice Drahnisdorf, 4 kopy grošů z obce Jetsch, a také 3 a ½ vědra žita s 3 a ½ vědry ovsa z vesnice Hindeburg.

- originál, pergamen, německy
- pečeť nezachována, zachován zbytek pergamenového proužku
- uložení: BLHA, Rep. 10 C Heilig-Kreuz Hospital Luckau, U 2
- edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 59, č. 91.
- kancelářská poznámka: Ad mandatum domini regis
Jacobus decanus Wissegradensis

36) 1411, 20. říjen, Praha

Václav, z boží milosti král římský a král český, potvrzuje zavedení ranní mše k počtě Panny Marie ve farním kostele v Luckau a též potvrzuje platy, jednak 6 kop a 20 českých grošů s 3 korci a 2 žejdlíky ovsa z Waltersdorfu, dále z Gehrenu 29 grošů a rovněž 2 kopy pražských grošů z věčného úroku v Lužici. Místní kaplan, který bude ranní mši zpívat, si má dané úroky ponechat na věčné časy.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele
- uložení: BLHA, Rep. 10 C Pfarrkirche Luckau, U 23
- edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 60, č. 92.
- kancelářská poznámka: Ad mandatum domini regis
Jacobus decanus Wissegradensis

37) 1412, 13. červen, Točnick

Václav, král římský a český, potvrzuje donaci Hildebranda Schilinga pro farní kostel sv. Mikuláše v Luckau ve výši 8 kop grošů pražských z věčného úroku města Luckau, dále 1 kopy grošů z vesnice Radden a konečně 4 kopy a 20 grošů pražských ze vsi Wildau. Dané úroky mají být použity na financování nového oltáře a fojt ani další úředníci nemají danou donaci zpochybňovat.

- originál, pergamen, německy
- pečeť vydavatele
- uložení: BLHA Potsdam, Rep. 10 C Pfarrkirche Luckau, U 24
- edice: R. LEHMANN, UB Luckau, s. 62, č. 95.
- kancelářská poznámka: Per dominum Conradum episcopum Olomucensem
Jacobus decanus Wissegradensis

38) 1414, 26. dubna, Praha

Václav, král římský a český, potvrzuje městu Luckau koupi tvrze Reichwalde a též Freiwalde, Schonwalde, Lubolz, Niewitz a Duben. Král rovněž povoluje, aby byl hrad v Reichwalde stržen.

- *originál ztracen, dochováno jako insert v listině z roku 1510*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 8 Stadt Luckau, U 324*
- *edice: J. G. WORBS, Inventarium diplomaticum, č. 641; R. LEHMANN, UB Luckau, s. 181, č. 324.*

39) 1416, 19. listopad, Praha

Václav, král římský a král český, potvrzuje dolnolužickému fojtovi Janovi z Polence koupi panství a hradu Senftenberg se vším příslušenstvím.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Herrschaft Senftenberg, U 1*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Conradum archiepiscopum Pragensem
Johannes de Bamberg*

40) 1416, 4. prosinec, Praha

Václav, král římský a král český, obleňuje bratry Jana, Václava a Oldřicha z Bibrštejna vším dědictvím po jejich otci, Janovi III. z Bibrštejna, též s povinnostmi ke Koruně království českého. Všichni bratři mají právo svůj podíl komukoliv prodat, vyjma nepřátel České koruny z řad duchovních a šlechty.

- *originál, pergamen, německy*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA Potsdam, Rep. 37 Herrschaft Sorau-Triebel, U 17*
- *edice: R. HELBIG, Urkundliche Beiträge, s. 70, č. 484*
- *kancelářská poznámka: Per dominum Conradum archiepiscopum Pragensem
Johannes de Bamberg*

41) 1418, 7. červen, Praha

Václav, král římský a král český, potvrzuje klášteru Dobrilugk držbu vsí Göllnitz a Gröbitz v markrabství lužickém, které konvent koupil od Kašpara a Pavla, pánů z Knoblauchsdorfu.

- *originál, pergamen, latinsky*
- *pečeť vydavatele*
- *uložení: BLHA, Rep. 10 B Dobrilugk, U 180*
- *edice: J. G. WORBS, Inventarium diplomaticum, č. 663; R. LEHMANN, UB Dobrilugk, s. 184, č. 251.*
- *kancelářská poznámka: Ad relationem Johannis de Costelec
Johannes de Bamberg*

RÉSUMÉ:

The theme of the Crown Lands under the reign of Václav IV is a less explored research topic and hardly anyone has asked how the Czech Crown functioned as an institution after the death of Emperor Charles IV. The aim of the study is to perform the first in a series of probes into the sources consisting chiefly of print materials. As a starting point for the research, I chose Lower Lusatia, a largely ignored minor land of the Crown, and the Charter issued by King Wenceslas IV between the years 1364 and 1419. I started with the available editions, and the documents deposited today in the Brandenburg Provincial archives in Potsdam, whose collections are not widely used by Czech scholars. The research revealed the existence of 74 documents, which Václav IV addressed to Lusatia, which in terms of his long reign is not a great number. A total of 41 documents is kept in the Potsdam Archive, which makes it the largest source of materials for the research, and consequently, the collection of documents was subjected to an extensive diplomatic analysis. Wenceslas' documents concerning the royal city of Luckau, which have survived in an unprecedented number, appear to be essential in this regard. The king intervened directly with the municipal affairs and the townspeople, and also supported ecclesiastical institutions, especially the Church of St. Nicholas and the hospitals in Luckau. Noteworthy is also a relatively energetic intervention of the King against the Lords of Bibrštejn concerning a dispute over their estates Beeskow and Storkow in 1383. From the number of documents outlined above, it is evident that Lower Lusatia was at the periphery of the interest of the Czech Crown, but it cannot be excluded from the overall analysis of the king's politics. The probe in the Lower Lusatia sources is therefore at the forefront of examining the image of the governing style of Wenceslas IV, and after examining the king's relationship with other regions, this knowledge can contribute to the assessment of his overall government concept.

Mgr. Tereza Dufková je doktorandkou Ústavu českých dějin FF UK. Zabývá se dějinami vrcholného středověku, zejména obdobím vlády krále Václava IV. a vedlejšími zeměmi České koruny (terezadufkova@seznam.cz).